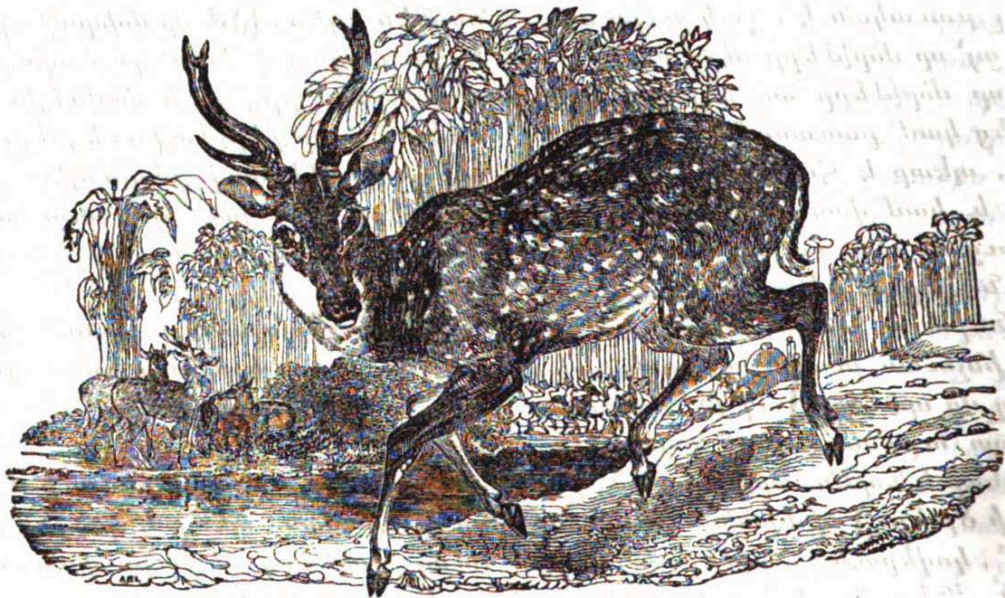

Ինչո՞ւնոյ փերորներուն պարաստութիւնը . 1) երբ տեսանք որ անկողնոյ ու բարձերու համար գործածուելու փետուրները դիւրաւ կը պահուին չորցընելով զանոնք ու փռան մէջ ծծմբոյ ծուխ տալով անոնց . աւելի ապահովութեամբ նոյն վախճանին կը հասնուի , թէ որ նախ երկու մթնոլորտի ճնշմամբ չոգւոյ ներգործութեան տակ դնես , ետքը չորցընես ու փռան մէջ ծծմբով ծխոտես զանոնք :

Ի՞նչ կերպս կը ծառայէ նաեւ հինցած ու երկար գործածութեամբ փտտելու սկսած անկողիններու փետուրները նորոգելու , որով գրեթէ նորէն իրենց առջի փափկութիւնը կ'ունենան . բայց միշտ ալ որ և է դիպուածի մէջ , լաւ ու օգտակար է ողորկ գաւազանիկներով այդ փետուրները ծեծել՝ մէջի փոշին հանելու համար :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Աքսիս կենդանին կամ Գանգեսի եղջերուն :

Իբրեւոք այժեման և եղջերուի մէջ կենդանի մըն է : Իր հասակաւը , արագաշարժութեամբը ու խոյտաբղէտ մորթովը այժեամին կը նմանի , ուսկից իր բոլորաձև եղջիւրներովը կը զանազանի : Իբրեւսին եղջիւրները գրեթէ ուղղահայեաց վեր կը բարձրանան , քիչ մը դէպ առջևը ծռած և ծայրերը դէպ իրարու մօտեցած : Բայց թէ արուն և թէ էգը երբ առանց եղջերաց ըլլան կամ այլ և այլ կլիմայի տակ , աս վերոյիշեալ յատ-

կութիւններովս դիւրաւ չեն զանազանուիր այժեամէն . անոր համար պէտք է հոչակաւորն Վիւլիէի այժեամի ու աքսիսի վրայ ըրած ճիշդ ու մանրամասն զուգակշռին հետևիլ , որ է այս :

Երկուքին ալ կունակը , կողերը , ուսերը և ազդերը նուազ կամ աւելի մութ դեղին են հանդերձ ճերմակ բծերով : Երկուքն ալ իրենց ազդին վառի կողմը կողերուն երկայնութեանը վրայ շարունակեալ ճերմակ գիծ մը ունին , այս

տարբերութեամբ միայն որ աքսիսինը՝ գեղեցիկ ճերմակ է, իսկ այծեամինը՝ քիչ մը դեղինի կը զարնէ։ Երկուքն ալ իրենց ողնաշարին գէպ ի երկայնքը գորշ կամ սև գիծ մը ունին, միայն թէ աքսիսինը աւելի մութ է, ու ճերմակ բծերը աւելի առատ են։ Իսկ այծեամինը աւելի բաց գունով է, և ճերմակ բծերն ալ միայն կողերուն վրայ են։ Այծեամին գլուխը միակերպ գորշ դեղին է։ Ուր աքսիսը ունի նաև ճակտին վրայ ճերմակ պիսակ մը։ Իսկ շիտակ ճակտէն վար մութ սև գիծ մը։ Աքսիսին ծնօտին տակն ու պարանոցը գեղեցիկ ու մաքուր ճերմակ է։ Իսկ այծեամին աս տեղուան քը նոյն միակերպ գորշ դեղին գունովն են, ինչպէս աքսիսին թիկունքը, որուն ետևի կողմնալնոյնպէս գորշ է աւելի բաց գունով, որ ազդերաց գէպ ի ներսի կողմի բաց գոյնին խառնուրդէն առաջ կու գայ։ Այդին վրան ալ նոյնպէս գորշ է, իսկ տաւ կը ճերմակագոյն, գէպ ի ծայրը սևակալ շրջանակով մը, գորշին ու ճերմակին մէջ տեղը։ Ինչհակառակն այծեամին ետևի կողմը գեղեցիկ ճերմակ է, և պոչը, վրան սև և տակը ճերմակ, այդ իրեն ետևի կողմին գեղեցիկ ճերմակը երկու հաւասար մաս կը բաժնէ։ Աքսիսին կուրծքը, փորը և ազդերաց ներսի կողմի վերի մասին երեսը ճերմակի կը զարնեն, իսկ ազդերաց վարի մասն ու սրունքը գորշ դեղին, ոտուններուն ծայրը ճերմակ։ ականջին խոռոչը գորշ մոխրագոյն, ներքին եզերքը սևակալ, իսկ արմատին վրայ ճերմակ պիսակ մը կ'ըլլայ։ Իսկ այծեամին ու աքսիսին մէջ եղած գլխաւոր տարբերութեանց մէկն ալ այս է՝ որ աքսիսը թէպէտ և տարին երկու հեղ իր մորթը կը փոխէ, ինչպէս այծեամը, բայց ոչ երբէք իր գոյնը կը փոխէ, և թէ ամառ ու թէ ձմեռ իր պիսակաւորութիւնը չկորսնցնեն։ Այս տարբերութեանս պատճառը անշուշտ աքսիսին բնիկ երկրին եղանակներուն փոփոխութիւնը նուազ ըլլալէն է։ Վասն չի ընդհանրապէս տարւոյն եղանակներն ևն առաջ եկած փոփոխութիւնները ռաստիկ ջերմ երկիրներու մէջ աւելի

նուազ զգալի են քան թէ բարեխառն կամ մանաւանդ ցուրտ երկիրները։ Այնոր համար այրեցած գօտոյն տակը անտերև ծառ չկայ, իսկ հիւսիսոյ բաղեղը ձմեռուան մէջ խիստ ճերմակ կը դառնայ։

Շատ անգամ Եւրոպա բերուեցաւ աս աքսիսներէն, ուր որ շատ դիւրութեամբ կը բազմանան։ Որովհետև երբ ձագերը կաթ է կը կտրին, մայրերը սրատեն ալ ըլլայ, կը ծնանին՝ գրեթէ իննամեայ յղութենէ վերջը, միայն թէ աշնան ու ձմեռուան մէջ ծնածները ցրտին չեն դիմանար։ Ձագերը ծնած ատեննին պիսակաւոր կ'ըլլան, և նորածին արու ձագերուն սրունքը երկրորդ տարուէն կը սկսին երկննալ։

Այս կենդանիները իրենց մէջ շատ սիրով կը կենակցին, և թէպէտ բնութեամբ կասկածոտ են, բայց խնամքով կ'ընտելանան։ Կ'երևայ թէ ասոնք իրենց վայրենի վիճակին մէջ խմբովին կ'ապրին։ Իրենց ստուը չոր ու կարծր է ինչպէս հասարակ եղջերուինը։ Իսկ ըզգայարանաց կողմանէ իրենց ցեղին ուրիշ տեսակներէն տարբերութիւն չունին։

Ազ աքսիսը մասնաւոր սովորութիւն մը ունի վիզը վեր երկնցընելու ու գէպ երկինք նայելու։ աս գործողութիւնս քանի մը վայրկենի մէջ շատ անգամ կը կրկնէ, և մէյ մ'ալ յանկարծ կը դադրեցնէ երկայն ատեն։ աս բանիս պատճառը ինչուան հիմա չեն կրցած գուշակել բնապատումը։

Աքսիսին ձայնը ամենեւին եղջերուի ձայնին չնմանիր։ Երբոր մէկէ մը նեղութիւն կրէ, Հո-ի, Հո-ի, Հո-ի ձայն մը կը հանէ։ Իսկ իր ուտելուն, որոճալուն, փախչելուն ու պատերազմելուն կերպը բոլորովին եղջերուին կը նմանի։

Փորձուած է որ աքսիսին հոտառութիւնը շատ սուր է, որովհետև շունչ տուած կամ շատ ձեռնոտած հացը բընաւ չուտեր, իսկ մաքուրը շատ ախորժանօք կ'ուտէ։